

Семінарське заняття 3

Тема: Об'єкт політичного прогнозування

План

1. Основні характеристики об'єкта політичного прогнозування.
2. Вихідна інформація про об'єкт політичного прогнозування.
3. Аналіз об'єкта політичного прогнозування.

! Ключові поняття: об'єкт політичного прогнозування (ОПП), значуща змінна, ендогенна та екзогенна змінні, динамічний (часовий) ряд, тренд, джерело фактографічної інформації, джерело експертної інформації, передпрогнозний і постпрогнозний аналіз ОПП, прогнозний горизонт, аналіз прогнозного тла (фону)

& Методичні рекомендації

Г Основне завдання, що стоїть перед студентами при підготовці **першого питання**, – з'ясування поняття «об'єкт політичного прогнозування» (ОПП) як однієї з основних категорій дисципліни. Слід згадати, що під час прогнозування виокремлюються два складових компоненти: об'єкт прогнозування (предмет/ профіль/ основний напрямок дослідження) та прогностичне тло (допоміжні напрямки дослідження). Необхідно надати характеристику об'єкта прогнозування як якісне та кількісне відображення будь-якої риси об'єкта, як сукупність змінних: значущих (важливих для опису об'єкта) та незначущих; ендогенних (внутрішніх, що відображують властивості власне об'єкта) та екзогенних (зовнішніх, що відображують властивості прогнозного тла). Слід представити існуючі класифікації об'єктів прогнозування залежно від таких критеріїв: природа об'єкта (економічні, соціальні, військово-політичні, науково-технічні, природничі); масштабність (залежно від кількості змінних – сублокальні, локальні, субглобальні, глобальні, суперглобальні); складність об'єкта (залежно від ступеню взаємозв'язаності значущих змінних – надпрості, прості, складні, надскладні); ступінь детермінованості (детерміновані, стохастичні, змішані); характер розвитку в часі (дискретні, аперіодичні, циклічні); інформаційна забезпеченість (з повним забезпеченням інформації, з неповним, з наявністю якісної ретроспективної інформації, повна відсутність ретроспективної інформації). Враховуючи, що в основі політичного прогнозування (а саме цей напрямок є базовим у курсі, що наразі вивчається нами) знаходяться різні політичні явища, ситуації, процеси, інститути тощо, то вартує деталізації розгляд власне цих об'єктів прогностичного дослідження.

Б Підготовка **другого питання** має на меті вирішення досить складного для політичного прогнозування проблемного завдання – збір та опрацювання вихідної інформації про ОПП. Необхідно чітко розмежувати поняття «джерело фактографічної інформації» та «джерело експертної інформації», з'ясувати, який тип інформації та за яких умов може бути провідним, а який допоміжним або суміжним. Для більш ґрунтовного вивчення цього питання слід зосередитись на розгляді інформаційного масиву прогнозування та ролі експертів у його формуванні. В даному контексті студенти повинні усвідомити, що значить «повнота вихідної інформації»; якою має бути кількість інформації про об'єкт прогнозування, що міститься в значеннях змінної, виходячи із завдань прогнозу. Слід спробувати розібратися із сутністю принципу дисконтування інформації, під яким розуміється зменшення інформативності значень змінної ОПП по мірі віддалення моментів їх змін в минуле, тобто даний принцип передбачає, що для побудови точних та надійних прогнозів більш пізня інформація має більшу вагу за ступенем інформативності ніж більш рання інформація. Особливої уваги вимагає аналіз категорій «динамічний ряд» та «тренд» як основоположних для ретроспективного аналізу та діагнозу об'єкта прогнозування, а також у формуванні бази прогнозу як основи вихідної інформації. Тут же варто пояснити і сутність «прогнозного горизонту», його зв'язок з базою прогнозу. У підсумку студенти повинні сформулювати перелік вимог до вихідної інформації про ОПП.

Б Аналіз об'єкта політичного прогнозування передбачений у **третьому питанні** семінарського заняття. Фундаментальним положенням у цьому питанні є те, що метою аналізу ОПП є розробка прогностичної моделі, що дозволяє отримати прогнозу інформацію про об'єкт та слугує підґрунтям власне для прогнозу його майбутнього розвитку. Студентам доцільно розпочати з характеристики загальних принципів аналізу ОПП, а саме: системності, який передбачає взаємозв'язок профілю і прогнозного тла у дослідженні об'єкта; природної специфічності, згідно з яким варто враховувати специфіку природи об'єкта, закономірності цього розвитку тощо; оптимізації опису об'єкта прогнозування, який допомагає представити опис таким чином, що забезпечувало би достовірність та точність прогнозу при мінімальних витратах на його розробку; аналогічності, який вимагає при дослідженні об'єкта співставляти його властивості з відомими в даній сфері схожими об'єктами та їх моделями з метою знаходження об'єкта-аналога, що значно мінімізує витрати та забезпечує верифікацію прогнозу. Оскільки системний підхід є провідним у методології дослідження і аналізу ОПП, необхідно визначити і пояснити наступні аспекти розгляду об'єкта при прогнозуванні: 1) системно-компонентний аспект, що передбачає дослідження компонентного складу об'єкта-системи на початковому етапі; 2) системно-структурний аспект, що передбачає вивчення внутрішніх зв'язків об'єкта-системи; 3) системно-

функціональний аспект, пов'язаний з розглядом функціональної залежності між елементами об'єкта-системи; 4) системно-інтегративний аспект, що розглядає системоутворюючі механізми, тобто основні фактори, що зумовлюють формування об'єкта-системи і його функціонування; 5) системно-комунікаційний аспект, що розглядає взаємодію об'єкта-системи із середовищем; 6) системно-історичний аспект, що дає змогу враховувати ретроспективу й перспективу розвитку. Пропонується представити аналіз ОПП у вигляді певної послідовності: первинний опис як передпрогнозний аналіз (найбільш узагальнені дані про ОПП); уточнення структури ОПП та прогнозного тла, їх складу та взаємозв'язку; синтез прогнозної моделі ОПП (або за об'єктним підходом, або за функціональним, або за змішаним). Підсумовуючи семінарське заняття, студентам необхідно пояснити, у чому ж полягає проблема визначення складності об'єкта політичного прогнозування; обміркувати, яким чином динамізм політичного розвитку може вплинути на процедуру аналізу ОПП; запропонувати власні рекомендації щодо забезпечення ефективності і високої якості аналізу ОПП.

? Теми рефератів

1. Сучасні класифікації об'єктів прогнозування.
2. Інформаційне забезпечення процедури розробки прогнозу у політичній сфері суспільства.
3. Аналіз об'єкта прогнозування як фундамент розробки прогнозу.
4. Проблеми конкретності і точності політичного прогнозу.

♦ Читання для самоконтролю

1. Поясніть зміст категорій «об'єкт прогнозування» та «профіль прогнозу».
2. Що складає «прогнозне тло (фон)»? Яку роль відіграє аналіз прогнозного тла у розробці політичного прогнозу?
3. Розкрийте типологію змінних, що застосовується у прогнозуванні.
4. Наведіть класифікацію об'єктів прогнозування.
5. В чому полягає специфічність об'єкту політичного прогнозування?
6. Що являють собою динамічний (часовий) ряд та тренд як базові категорії у процедурі аналізу об'єкта прогнозування? Наведіть приклади.
7. Як співвідносяться між собою база прогнозу та прогнозний горизонт?
8. Як ви розумієте сутність процедури дисконтування інформації у політичному прогнозуванні?
9. Поясніть терміни «джерело фактографічної інформації» та «джерело експертної інформації».
10. Що є метою аналізу об'єкта політичного прогнозування?
11. Які принципи закладені в основу аналізу ОПП? Поясніть кожний з них.

12. Опишіть процедуру передпрогнозного діагнозу.
13. Які наукові підходи застосовуються для процедури синтезу моделі об'єкта прогнозування?

◆ Питання для дискусії

1. На ваш погляд, які з об'єктів прогнозування є надскладними щодо їх аналізу? Як ви можете оцінити ступінь складності аналізу об'єкта *політичного* прогнозування? Відповідь аргументуйте.
2. Як, на вашу думку, можна визначити *міру повноти інформації* для аналізу ОПП? «Апетит» експертів у формуванні інформаційного масиву є позитивною рисою у їх прогностичній діяльності чи навпаки?
3. Які вимоги до вихідної інформації про ОПП є принциповими під час розробки прогнозу?
4. Як можна оптимізувати процедуру аналізу ОПП?

◆ Література

1. Ахременко А.С. Политический анализ и прогнозирование: учеб. пос. – М.: Гардарики, 2006. – 333с.
2. Бестужев-Лада И.В. Социальное прогнозирование. – М.: Педагогическое общество России, 2002. – 392с.
3. Брушлинский А.В. Мышление и прогнозирование: (лог. - психол. анализ). – М.: Мысль, 1979. – 230с.
4. Ващенко К. Основні форми і принципи дослідження політичного аналізу і прогнозу // Політичний менеджмент. – 2007. – №1. – С. 165-172. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuuv.gov.ua/portal/soc_gum/pome/2007_1.pdf
5. Горбатенко В.П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. – К.: Генеза, 2006. – 400с.
6. Горбатенко В. Принципи, методи і основні етапи політичного прогнозування // Людина і політика. – 2003. – №5. – С.46-45.
7. Коваленко А.О. Політичний аналіз і прогнозування. – Навчальне видання. – К.: Науковий світ, 2002. – 202с.
8. Матвієнко В.Я. Прогностика. – К.: Українські пропілеї, 2000. – 520с.
9. Стратегічне прогнозування політичних ситуацій та процесів: монографія / за заг. ред. М.А.Лепського. – Запоріжжя: ЗНУ, 2012. – 428с.
10. Телешун С., Баронін А. Політична аналітика прогнозування та політичні консультації. – К.: Вид. Паливода А.В., 2001. – 112с.